

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 266/2023-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ivanou Halahijovou, advokátkou, Kalinčiakova 33, Bratislava, proti uzneseniam Špecializovaného trestného súdu č. k. BB-4T/15/2014 z 5. augusta 2022 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Tost/3/2023 z 8. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1, 2 a 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami o náhrade trov obhajoby, ktoré žiada zrušiť, s tým, že mu bude priznané finančné zadost'učinenie 1 000 eur.

II.

2. Sťažovateľovi bol opatrením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „ŠTS“) ustanovený náhradný obhajca, ktorému za to bola priznaná a vyplatená odmena a náhrady 841,25 eur. Sťažovateľ bol v tomto konaní právoplatne uznaný vinným z trestného činu a od marca 2011 do marca 2036 vykonáva trest odňatia slobody. Podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak bol obžalovaný právoplatne uznaný za vinného, je povinný nahradiť štátu vyplatenú odmenu a náhradu ustanovenému obhajcovi, ak nemá nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú náhradu. ŠTS zistil, že sťažovateľ nič nevlastní, vo výkone trestu odňatia slobody šesť

rokov pracoval a na účte v ústave na výkon trestu má 125 eur, no je evidovaný ako vlastník auta vyrobeného v roku 2005. Keďže vlastní auto, môže nahradiť štátu 841,25 eur.

3. Proti tomu podal sťažovateľ sťažnosť s tým, že auto mu bolo ukradnuté, čo nahlásil na políciu. Preto nie je schopný nahradiť 841,25 eur. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd jeho sťažnosť podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol. Poukázal na to, že hoci jeho finančná situácia nie je priaznivá, je v produktívnom veku, vo výkone trestu pracoval. Preto je v záujme spravodlivosti, aby hoc aj postupne nahradil štátu trovy, ktoré vznikli v súvislosti s obhajobou v jeho trestnej veci.

III.

4. Podľa sťažovateľa rozhodnutie najvyššieho súdu odporuje zákonu, keď najvyšší súd síce dospel k záveru, že je nemajetný, no napriek tomu mu právo na bezplatnú obhajobu nepriznal. Úlohou najvyššieho súdu bolo preskúmať správnosť záverov ŠTS, ktoré bolo založené na nesprávnych záveroch, ktorými sa najvyšší súd nezaoberal a sám nahradil nesprávne závery ŠTS inými dôvodmi. Tým mu bola odňatá možnosť reagovať na nové dôvody, a teda fakticky upreté právo podať sťažnosť. Sťažovateľ poukazuje na to, že náhradný obhajca mu bol ustanovený potom, ako jeho zvolený obhajca požiadal o odročenie hlavného pojednávania, čomu však nebolo vyhovené, a preto sa hlavného pojednávania zúčastnil. Preto nebol dôvod na ustanovenie náhradného obhajcu.

IV.

5. Proti uzneseniu ŠTS nie je daná právomoc ústavného súdu, keďže proti nemu mal sťažovateľ možnosť podať sťažnosť, ktorú aj využil. Právomoc najvyššieho súdu podľa § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vylučuje právomoc ústavného súdu. Preto bola ústavná sťažnosť v tomto rozsahu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietnutá.

6. Právomoc ústavného súdu je daná v rozsahu proti uzneseniu najvyššieho súdu, no v tomto rozsahu je zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietnutá. Vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je ústavný súd alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákon a pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité odôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06).

7. Z hľadiska sťažovateľom tvrdenej zjavnej nesprávnosti uznesenia najvyššieho súdu treba uviesť, že podľa § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dôvodom prípadného neuloženia náhrady je to, že povinný má nárok na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú náhradu. Trestný poriadok však nestanovuje, aké sú podmienky nároku na bezplatnú obhajobu. Len v § 40 ods. 2 Trestného poriadku ustanovuje, že obvinenému, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, treba ustanoviť obhajcu. Ustanovenie obhajcu však neznamená, že takáto obhajoba je bezplatná. Z § 555 ods. 1 následne vyplýva, že aj ten, kto nemal dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby v čase ustanovenia obhajcu, je povinný trovy nahradiť. Preto neurčitý pojem § 555 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku treba vyložiť samostatne s ohľadom na aktuálne postavenie

odsúdeného obžalovaného. Pritom nie je dôvod na to, aby tieto okolnosti boli zúžené na stav nemajetnosti tak, ako to zvyčajne sťažovateľ. Úvaha najvyššieho súdu vychádza z toho, že treba zohľadniť nielen súčasný príjmový a majetkový stav sťažovateľa, ktorý mu zjavne neumožňuje nahradiť štátu trovy zastúpenia obhajcom, ale aj budúce potencionálne možnosti sťažovateľa, ktoré vyplývajú z toho, že nemožno vylúčiť, že bude dosahovať príjem, ktorý mu umožní nahradiť trovy.

8. Takáto úvaha nie je zjavne mylná a zodpovedá tomu, že proti sťažovateľovi priznaná náhrada je osobitnou – súdnou pohľadávkou podľa § 2 písm. a) zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov. Tento zákon oproti iným pohľadávkam stanovuje osobitné spôsoby upustenia od vymáhania, ktorých podstatou je sťažovateľom tvrdená nemajetnosť. Podľa § 4 ods. 4 tohto zákona možno upustiť od vymáhania pohľadávok, pri ktorých je pravdepodobné, že výťažok, ktorý by sa dosiahol, nepostačí ani na krytie nákladov spojených s jej vymáhaním; je zrejmé, že majetok povinného nepostačí ani na čiastočné uspokojenie pohľadávky a najmenej v období troch rokov idúcich za sebou sa bezvýsledne vedie výkon rozhodnutia. Možnosť upustenia od vymáhania súdnej pohľadávky je priestorom na zohľadnenie tvrdenej nemajetnosti a zároveň okolnosťou, ktorá z ústavného pohľadu legitimizuje úvahu najvyššieho súdu o tom, že možno zvážiť aj potencialitu možného príjmu sťažovateľa. Preto možno vylúčiť porušenie ústavných práv sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

9. Čo sa týka námietky sťažovateľa o tom, že najvyšší súd úvahu ŠTS nahradil celkom iným argumentom, treba uviesť, že predmetom konania o sťažnosti je podľa § 189 ods. 1 písm. a) a § 192 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku nesprávnosť jeho výroku. Preto ak súd rozhodujúci o sťažnosti dospeje k tomu, že výrok je správny z iných dôvodov ako tých, na základe ktorých rozhodol súd, ktorého rozhodnutie bolo sťažnosťou napadnuté, nie je dôvod na to, aby toto rozhodnutie zrušoval. Pritom je rozhodujúci § 194 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého zrušenie rozhodnutia je nevyhnutné len vtedy, ak je to potrebné podľa povahy veci. Povaha veci sťažovateľa vyplynula z toho, že rozhodnutie o povinnosti náhrady trov konania je nemeritórnym rozhodnutím o otázke akcesorickej povahy, pričom všetky rozhodné procesné skutočnosti boli nepochybne zistené ŠTS. Táto procesná povaha veci, keď sa nerozhodovalo o vine sťažovateľa, umožňuje rozhodnúť o povinnosti náhrady trov trestného konania aj z iných dôvodov bez toho, aby došlo k porušeniu základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

10. Obdobne ako v prípade porušenia základných práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je celkom sťažovateľom nevyargumentovaná úvaha o porušení práv podľa čl. 6 ods. 2 a 3 ústavy. Tieto práva garantujú osobitné práva obvinených z trestných činov. Tým, že sťažovateľovi bola uložená náhrada za obhajobu súdom ustanoveným náhradným obhajcom, nemožno dospieť k tomu, že by došlo k porušeniu týchto práv podľa dohovoru, ktoré predstavujú osobitné záruky proti neoprávnenosti trestného obvinenia. Nie však proti náhrade trov obhajoby ako osobitného a následného zásahu do majetkových práv.

11. Rovnako nedôvodná je námietka sťažovateľa o tom, že nebol dôvod na ustanovenie náhradného obhajcu, a teda ani na to, aby mu štát priznal a vyplatil odmenu a náhrady. Voči tomuto sa sťažovateľ mohol brániť už pri uznesení, ktorým bola náhradnému obhajcovi z prostriedkov štátu

priznaná odmena a náhrady. To vylučuje dôvodnosť jeho úvahy, že v dôsledku tejto okolnosti došlo k zásahu do jeho práv namietaným uznesením najvyššieho súdu.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu